

ВИКОРИСТАННЯ CHATGPT В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ПРОБЛЕМА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

З листопада 2022 року споживачі по всьому світу використовують ChatGPT для роботи та розваг. За цей час було проведено низку досліджень, які дозволяють зробити висновки про переваги та обмеження ІІІ, зокрема, в освіті. Деякі автори [1; 2] зазначають, що вплив ІІІ на результати навчання залишається невизначеним. До найважливіших переваг використання ІІІ в освіті можна віднести можливість врахування індивідуальних навчальних потреб студентів, скорочення часу на пошук необхідної інформації, якісне редагування текстів, економію часу на перевірку навчальних завдань, урізноманітнення завдань для студентів тощо. Однак існують певні обмеження та загрози, які необхідно враховувати при використанні ІІІ в освітніх цілях. Європейська асоціація університетів [3] визначила такі загрози для широкого використання ІІІ в освіті: відсутність посилань на джерела інформації; неточність даних та алгоритмів; невизначеність щодо інтелектуальної власності та авторських прав; проблеми, пов'язані з конфіденційністю, безпекою та цілісністю даних.

Основною вимогою до використання ІІІ є питання етики, довіри та надійності, що відображено в рамкових документах ЄС: Рекомендації Ради зі штучного інтелекту [4]; Керівні принципи етики для надійного ІІІ [5]. Такий підхід призводить до формування фундаментальних принципів, які є пріоритетними для всіх міжнародних і національних нормативних, політичних, економічних і правових документів, а також тих, що стосуються прав людини, захисту прав споживачів і персональних даних, прав інтелектуальної власності, відповідального ведення бізнесу та конкуренції, прав власності. Дослідники [6] вказують на такі потенційні ризики використання ІІІ: це інструмент дезінформації; наповнення недостовірними текстами, фото, відео, що може призвести до неможливості встановлення

людиною правдивої інформації. Європейською комісією [7] серед чотирьох рівнів ризиків, пов'язаних з використанням ШІ, визначено високий ризик використання в критичних інфраструктурах, *освіті та навчанні*. Серед загроз використання ШІ у вищій освіті визначено такі: нерозуміння контексту, загроза академічній доброчесності та дискримінація в освіті, демократизація плагіату та зниження когнітивних навичок високого рівня [8]. Дослідники виявили, що використання ChatGPT може призвести до написання текстів, які виглядають правдоподібно, але не є правдивими. Це також пов'язано з тим, що при розробці та налаштуванні ChatGPT не використовувалися надійні джерела інформації [9]. Кабінет Міністрів України, 2022 р. визначив, що використання ШІ в освіті в Україні сповільнюється через низку чинників, зокрема недотримання принципів академічної доброчесності через використання великої кількості джерел інформації [10].

З огляду на поширення інструментів штучного інтелекту, багато країн розробляють заходи на державному рівні для регулювання використання ШІ, в тому числі і ChatGPT [11, 12].

Мета дослідження – проаналізувати досвід використання штучного інтелекту для написання академічних завдань студентами університетів з дотриманням вимог академічної доброчесності. Було проведено опитування серед студентів українських університетів щодо використання інструментів штучного інтелекту при виконанні академічних завдань.

Методологія. Ми виходили з того, що студенти знайомі з можливостями ChatGPT і мають досвід його використання, зокрема для навчання. Було проведено опитування студентів Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана щодо використання ними ChatGPT у навчальному процесі. Питання стосувалися рівня використання ChatGPT для пошуку інформації, редагування текстів та підготовки завдань. Ми також попросили респондентів оцінити рівень задоволеності від використання ChatGPT для різних типів завдань.

Результати. В опитуванні взяли участь 58 здобувачів вищої освіти Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (КНЕУ), серед яких 11 здобувачів першого курсу першого освітнього рівню, 5 та 6 бакалаврів другого та третього курсів, 20 бакалаврів четвертого курсу, 10 здобувачів другого освітнього рівню та 6 здобувачів третього (освітньо-наукового) рівню освіти.

Перше питання було таким: Чи є у вас досвід використання ChatGPT у навчанні? 86 відсотків респондентів мали досвід використання ChatGPT у своїй навчальній діяльності.

Потім ми запитали здобувачів, для яких цілей вони найчастіше використовували ChatGPT? Результати показують, що 33 відсотка з 58 респондентів використовували ChatGPT при виконанні завдань; 80 відсотків використовували цей інструмент для пошуку інформації; 38 відсотків – для редагування текстів.

Наступні запитання були спрямовані на те, щоб з'ясувати, наскільки здобувачі були задоволені використанням ChatGPT для різних цілей. 57 відсотків респондентів були задоволені результатами пошуку інформації, 33 відсотки – скоріше не задоволені і 10 відсотків – зовсім не задоволені.

Понад 58 відсотків здобувачів були задоволені використанням ChatGPT для редагування тексту, 22 відсотки – скоріше не задоволені і 20 відсотків – зовсім не задоволені.

Позитивних відповідей щодо рівня задоволеності результатами використання ChatGPT для виконання завдань було менше, якщо порівнювати з пошуком інформації та редагуванням текстів. Лише 33 відсотки респондентів були задоволені використанням ChatGPT для виконання завдань. При цьому 34 відсотка здобувачів були скоріше не задоволені, а 33 відсотка – зовсім не задоволені.

Учасники опитування відзначили, що перевагами використання ChatGPT є швидкість і зручність пошуку інформації; можливість швидко виконувати великі завдання (реферати, доповіді, відповіді на теоретичні

запитання); можливість редагувати текст у відповідному стилі, форматувати текст; порівняно кращий переклад іноземної літератури, ніж Google Translate; найкращий помічник у процесі вивчення іноземної мови (англійської, німецької).

Водночас опитані визначили певні недоліки або обмеження у використанні ChatGPT. Серед недоліків вони назвали необхідність перевірки достовірності інформації; інформація не підкріплена ресурсами, з яких вона взята; не може відфільтрувати надійні та ненадійні джерела інформації; не має доступу до більшості наукових баз даних; ChatGPT робить багато помилок і часто обирає неправильні відповіді; чат неправильно розв'язує розрахункові задачі; багато здобувачів зловживають штучним інтелектом і зовсім не «генерують» власні думки.

Багато респондентів зазначили, що чат має бути лише допоміжним інструментом у навчанні, а не замінювати процес мислення та формування власної думки. Серед іншого, піднімалася проблема авторства академічних текстів, оскільки тексти, згенеровані в чаті, демонструють високий рівень унікальності.

Висновок. Результати нашого опитування свідчать про те, що здобувачі активно використовують потенціал чату в навчальному процесі. Переваги використання чату, на які вказують опитані, збігаються з тими, що були визначені іншими дослідниками. Так само і недоліки використання чату, на які вказали здобувачі в опитуванні, збігаються з тими, що були виявлені за результатами інших досліджень, які ми проаналізували.

Враховуючи той факт, що існуючі програми перевірки на плагіат не визначають тексти, створені за допомогою ChatGPT, як плагіат, перед академічною спільнотою постає проблема забезпечення академічної доброчесності при виконанні навчальних чи дослідницьких завдань. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є модернізація програм перевірки текстових запозичень, які мають ідентифікувати тексти, створені за допомогою ШІ. Своєю чергою, викладачі університетів та працівники науково-дослідних

установ мають сформулювати чіткі рекомендації щодо використання ChatGPT під час підготовки академічних текстів.

Список використаних джерел

1. Holmes, W., Hui, Z., Miao, F., & Ronghuai, H. (2021). *AI and education: A guidance for policymakers*. UNESCO Publishing.
2. Chiu, Thomas K.F., Qi Xia, Xinyan Zhou, Ching Sing Chai, Miaoting Cheng (2023). Systematic literature review on opportunities, challenges, and future research recommendations of artificial intelligence in education. *Computers and Education: Artificial Intelligence* 4 (2023) <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2022.100118>
3. European University Association. (2023, February). *Artificial intelligence tools and their responsible use in higher education learning and teaching*. <https://www.eua.eu/resources/publications/1059>
4. OECD. (2019, May 22). *Recommendation of the Council on Artificial Intelligence* (OECD/LEGAL/0449). <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0449>
5. High-Level Expert Group on Artificial Intelligence. (2019b, April 8). *Ethics guidelines for trustworthy AI*. European Commission. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>
6. Metz, C. (2023). *The Godfather of A.I.' Leaves Google and Warns of Danger Ahead*. <https://www.nytimes.com/2023/05/01/technology/ai-google-chatbot-engineer-quits-hinton.html>
7. European Commission. (2021, April 21). *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council Laying Down Harmonised Rules on Artificial Intelligence (Artificial Intelligence Act) and Amending Certain Union Legislative Acts*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52021PC0206>
8. Farrokhnia, M., Banihashem, S. K., Noroozi, O., & Wals, A. (2023). A SWOT analysis of CHATGPT: Implications for educational practice and Research. *Innovations in Education and Teaching International*, 1-15. <https://doi.org/10.1080/14703297.2023.2195846>
9. Fütterer, Tim et al. (2023). ChatGPT in education: global reactions to AI innovations. *Scientific Reports* (2023) 13:15310 <https://doi.org/10.1038/s41598-023-42227-6>
10. Кабінет міністрів України. (2022, лютий, 23). *Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки* (286-р). <https://bit.ly/43gL2cu>
11. Sukhpal Singh Gill et al. (2024). Transformative effects of ChatGPT on modern education: Emerging Era of AI Chatbots. *Internet of Things and Cyber-Physical Systems* 4 (2024) 19–23 <https://doi.org/10.1016/j.iotcps.2023.06.002>
12. Labadze, Lasha et al. (2023). Role of AI chatbots in education: systematic literature review. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. <https://doi.org/10.1186/s41239-023-00426-1>